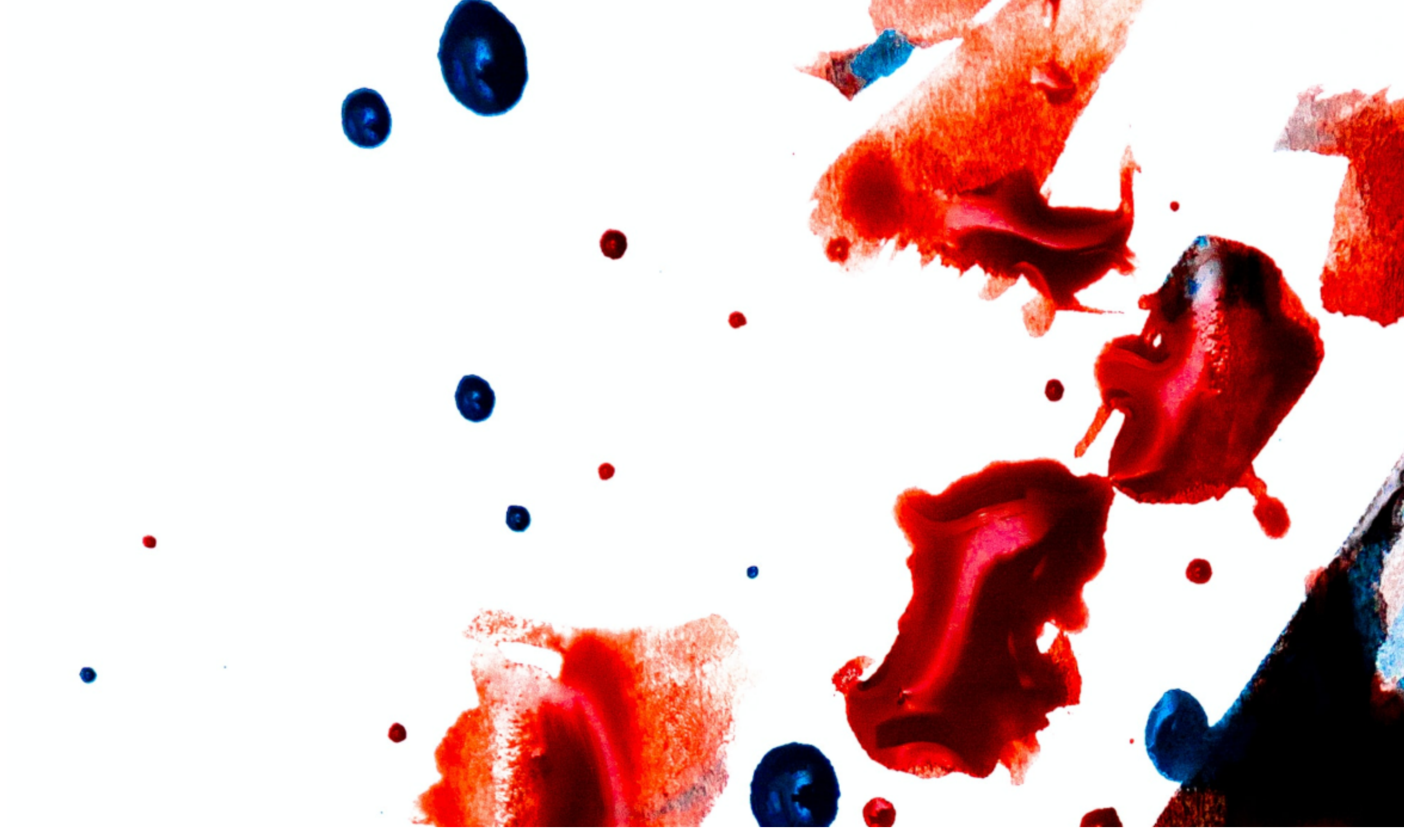

Viatge al centre de la literatura

LLIBRES | NARRATIVA / 14 ABRIL, 2020

«El universo (que otros llaman biblioteca)...»

Jorge Luis Borges

«Tot escriptor escriu, sempre, el mateix llibre», diu Manuel Baixauli a «Rostre o màscara», un dels articles del recull *Ningú no ens espera. Ignot* (Edicions del Periscopi) és, literalment, un nou capítol d'aquest llibre infinit que assaja d'escriure, un nou esqueix de la matriu literària de Baixauli, que comparteix genètica amb la seva obra anterior, i amb què estableix vasos comunicants. Baixauli escriu amb la metaliteratura i la fragmentarietat com a banderes, i ho fa d'una manera original i depurada, des d'una intel·lectualitat sense exhibicionismes que fa que el text sigui un tot orgànic.

La novel·la és sobretot una anàlisi sobre la creació literària, sobre les capes que contenen les ficcions, sobre com es crea i quin és el sentit de fer-ho, i sobre la importància de la recepció de les obres, també, amb la forma d'una novel·la que es va fent a si mateixa, des de dins, i va travant la significació de cada cosa a mesura que avança. *Ignot* és la història que explica com s'ha escrit *Ignot*. És una novel·la i n'és el *making-off* a la vegada. Això reflecteix la dèria gairebé obsessiva de l'autor: normalment, perquè una novel·la sigui, diguem-ne, literària, ha de fer pensar, de manera més o menys implícita, què la fa literària. Baixauli, però, se sol entregar completament a aquesta qüestió. No és un continuïum narratiu de versemblança, és un espai en què tot està enfocat a copsar les arestes de la literatura.

L'anvers

La narració primera comença amb la trobada casual entre Mateu —un pintor que no se n'acaba de sortir— i el Mestre, un crític cèlebre amb un do per captar el talent aliè. La conversa els porta a parlar de Crisòstom, un escriptor misteriós i d'aspecte lènguid, sense «pinta d'escriptor» —sobre el qual pivota tota la novel·la— pel qual Mateu il·lustra els textos que surten a la revista *Scriptum*. En llegir-ne els textos, el Mestre queda fascinat, i decideixen aprofundir-hi.

Amb la introducció d'elements nous a poc a poc, el text s'esbocina i s'amara de misteri, l'artefacte es va fent més complex, amb significacions més o menys evidents en relació amb el fet creatiu. A mesura que la novel·la avança, el principi de realitat es va relativitzant i al lector que s'hagi cregut que es tractava d'una novel·la diguem-ne realista sobre la relació d'un pintor i un artista plàstic se li anirà dibuixant una ganyota, perquè s'imposa una altra dimensió.

Tenim Mateu i el Mestre que investiguen Crisòstom, i tenim Crisòstom que explica el seu passat a Mateu i, de retruc, al lector: un passat marcat per la coneixença, a partir del descobriment de la col·lecció La biblioteca de Babel dirigida per Borges, de Don (Ivor), una mena de savi de lletres que marca la formació literària de Crisòstom, que el manté en la tensió entre l'elogi i la crítica, i de qui el Mestre creurà que Crisòstom és plagiari. Aquest fet, que fa anar de corcoll tant el Mestre com Mateu, en un principi queda significativament irresolt.

També tenim Artur Bosch, un vidu que compra, molts anys abans, totes les cases arreu d'Europa on havia passat temporades amb la seva dona i el seu fill petit, Edmund; i tenim Edmund, l'hereu, dibuixant compulsiu de vulves, que ajuda Mateu i Crisòstom. Mateu té un projecte artístic que vol desenvolupar en diferents indrets d'Europa i coneix Edmund, que ves per on posa a disposició de Mateu les cases heretades precisament arreu d'Europa. Aquest *deus ex machina*, d'entrada, atia l'estupefacció. Cal paciència, però. I tenim un tal Aristides, que filma paisatges amb algú que hi camina per tal que algú altre ho pugui contemplar —una al·legoria de la mateixa novel·la—, el mateix Baixauli passant un cap de setmana al Priorat amb lectors seus, tenim un article de *Ningú no ens espera* infiltrat a la novel·la, el sanatori i un personatge de *La cinquena planta*...

Els personatges són una mena de caràcters, i el que interessa d'ells és la relació que tenen amb el fet creatiu. Es fan preguntes, investiguen, sempre en aquesta direcció, i Mateu i Crisòstom —que encarnen dues menes de pulsio artística, la plàstica i la literària, respectivament, que s'emmirallen— miren de teixir una obra davant de la incertesa, cosa que omple la novel·la de frases sobre la creació, sobre l'èxit i el fracàs, sobre el talent, de vegades humorístiques, d'altres lúcides i ben trobades, i alguna vegada no del tot reeixides.

El revers

Tota la literatura beu de més literatura, del bagatge de l'autor com a lector i com a persona. I Baixauli reflecteix aquest fet en una narració de Crisòstom inserida en la novel·la en la qual C, un esqueix del mateix Crisòstom —pel mateix mecanisme que B és un esqueix de Baixauli a *La cinquena planta*— arriba a partir d'un viatge oníric a una mena de no-lloc on la vida espera ser literaturitzada, una realitat paral·lela que configura els negatius de la literatura, la part oculta del fet literari, una mena de Matrix on habiten tots els personatges possibles, el soterrani de la qual és una biblioteca inesgotable —amb reverberacions que fan pensar en Borges constantment—, que conté tota la lletra escrita, la coneguda i la desconeguda. Un lloc, en definitiva, on tot és susceptible d'empastifar-se de tinta, d'esdevenir tinta: lletra impresa sobre blanc, un món fantàstic però lligat a la textualitat. I és en la fugida d'aquest món que Baixauli ha fet escriure a Crisòstom que la novel·la s'entén com a tot, com un sobreïment de tinta que cohesiona.

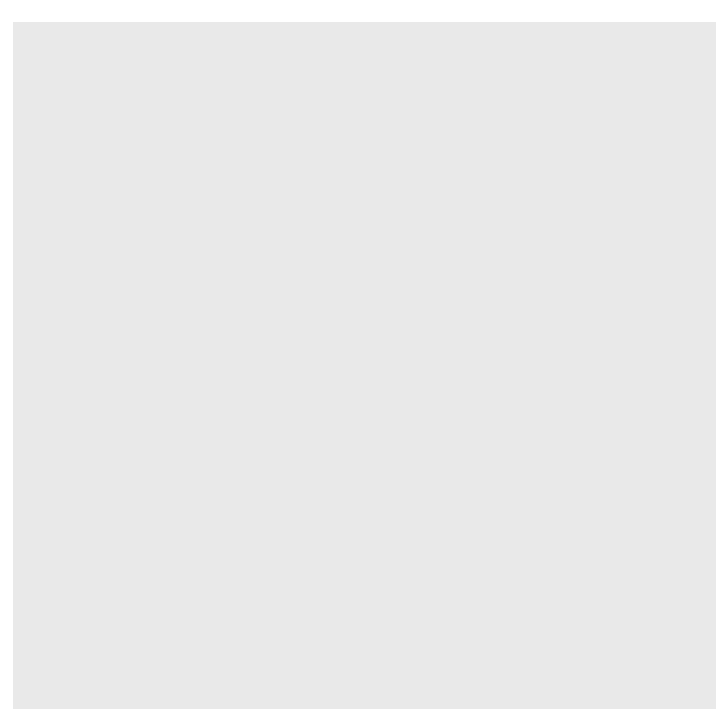
A l'arribada de tot plegat, cada aspecte de la novel·la es revela com a útil per si mateix, sense una funció narrativa determinada dins el conjunt del text en el sentit clàssic, com un camí que l'autor traça cap a l'ignot, perquè *Ignot* també és això, un camí a la recerca de la naturalesa, d'entrada desconeguda, de la mateixa novel·la. La naturalesa del desconegut és important en la literatura, ho és en el sentit que el grau de (des)coneixement en pot marcar l'impuls creatiu a cada moment, però també l'essència de la literatura mateixa és aquest (des)coneixement, allò que l'autor i el lector, en un esforç conjunt que culmina en el moment de la lectura, intenten que deixi de ser ignot. Un cop fora, l'espectacular joc de màscares narratives queda revelat, i, per tant, també tota la resta.

ETIQUETES: [EDICIONS DEL PERISCOPÍ](#) [IGNOT](#) [JORGE LUIS BORGES](#) [LA CINQUENA PLANTA](#) [MANUEL BAIXAULI](#) [NINGÚ NO ENS ESPERA](#)

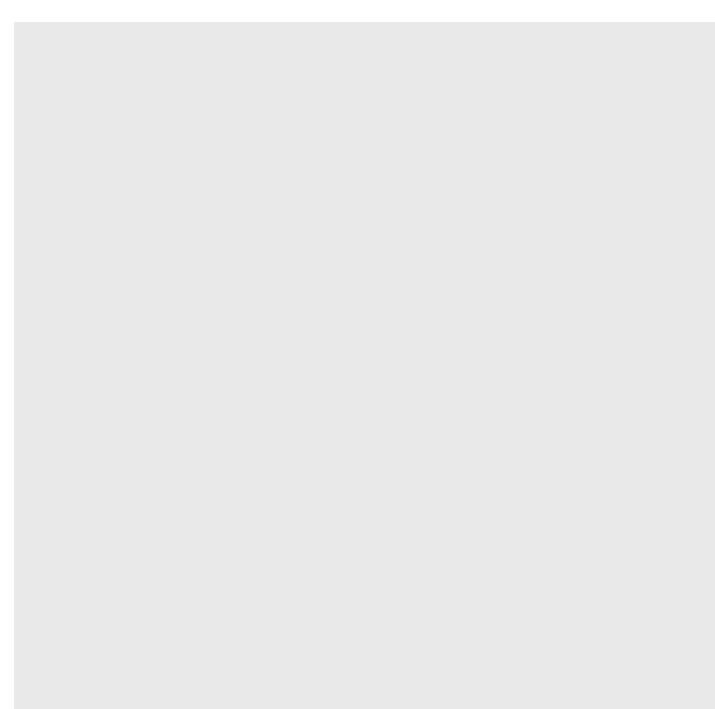
MARC R. JUSTRIBÓ | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Barcelona, 1985). Marc Rovira Justribó és llicenciat en filologia catalana. Màster en estudis avançats de literatura catalana. Postgrau de correcció. Corrector i editor de subtítols.

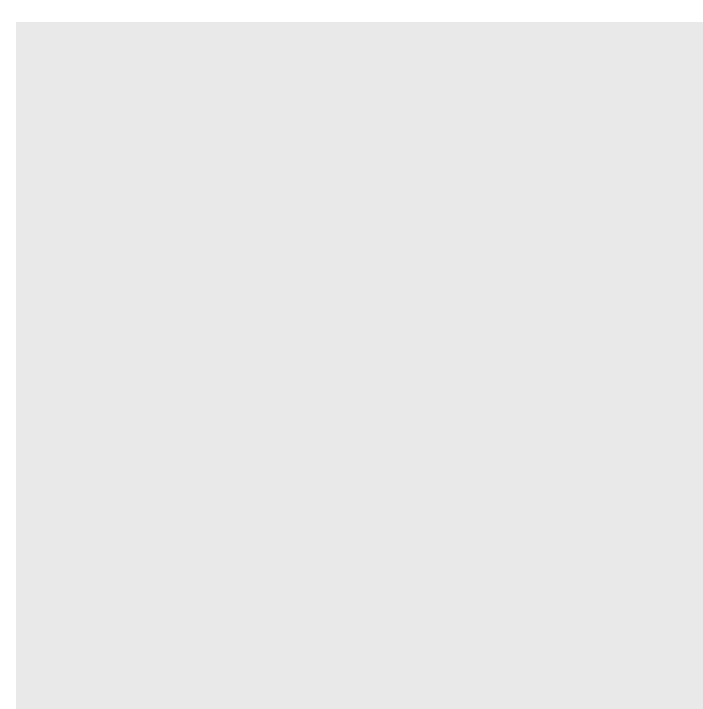
Articles relacionats

El somni humà provoca monstres?

FAKE POETRY

El dol i la jardineria emocional